SİNEMATEK DERNEĞİ YAYIN ORGANI / NİSAN 1974 / SAYI 42 / 3 LİRA

filim

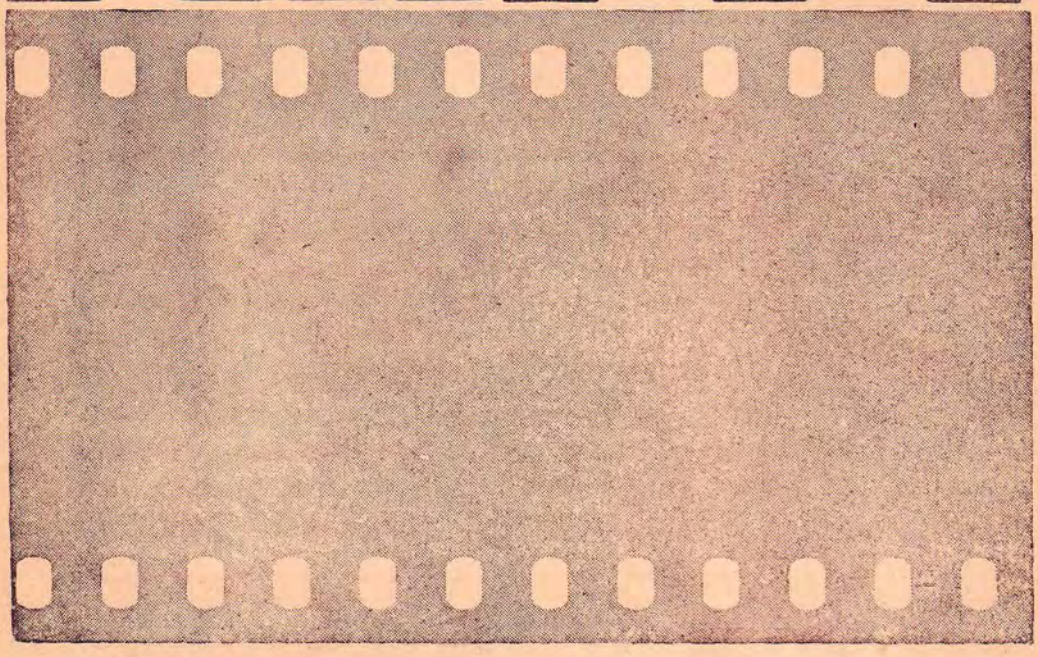

74

WELLES - LETO - PETRI - COMENCINI - BOLOGNINI - BAREJA

TEOMAN MADRA FOTOĞRAF SERGİSİ — AYVALIK İZLENİMLERİ

(4 - 20 Nisan)

Teoman Madra fotoğraf sanatında soyut görüntü yorumlama yöntemlerinde kinetik (harekete dayanan) sanat anlayışını geliştirmeye çalışmaktadır. 1964 yılından bu yana çeşitli gösteriler ve sergiler düzenleyerek çalışmalarını sürdürmektedir. Yapıtları, çağdaş müzik eşliğinde devinimlerle elde edilmiş ışıksal biçimlendirmeleri, ışık oyunlarıyla işlenmiş çeşitli yaşantı izlenimlerini ve bunların abartılmış boyutlarda yapılmasıyla oluşmuş örneklerini kapsamaktadır. Fotoğrafların gösterilerde sunuluş biçimi ilginçtir. Yoğun çağdaş müzik, perdeye yansıyan yüzlerce dia-pozitifi seyirciye en kısa bir sürede ulaştırmakta ve seyircinin dikkati dağılmadan gösterinin tüm olarak algılanmasını sağlamaktadır. Sanatçı bu yoğun müzik ve dia gösterisinin genel eğilimde çok yararlı olabileceğini denemelerine dayanarak ileri sürmektedir. Gösterilerde genellikle sanatçının düşüncesini ve yorumunu yansıtan gizli bir düzen vardır, bunun temeli günlük yaşantı olaylarının ve sanatçının özel yaşantısının röportaj niteliğinde birleşerek saptanmasına dayanır. Çeşitli sorunların fotoğraf yoluyla geliştirilmesi, incelenmesi ve yorumlanması ve topluma fotoğraf yoluyla aktarılması sanatçının başlıca aracıdır. Bu sergi, özellikle Ege bölgesinde bir yörenin, Ayvalık ve çevresinin kişisel duyarlık açısından algılanıp verilmesidir.

YORGO TURAÇ KARİKATÜR SERGİSİ (20 Mart - 4 Nisan)

İkinci karikatür sergisini Sinematek galerisinde açan Turaç 1949 yılında İstanbul'da doğdu. Genç sanatçı İst. Nev. Mim. Müh. Akademisi'ne 1969 yılında kabul edildi. 1972'de ilk resim sergisini Z.L.M.C.'de açtı, daha sonra yine aynı yerde ilk karikatür sergisini açtı. İlk karikatürünü Hürriyet gazetesi yayınladı ve sonra Akbaba ve Hey dergilerinde karikatürleri yayınlandı. İsviçre'de mimari araştırmalarda bulundu. İngiltere'de, «Southamton Carema Clup International Exhibition of Photography»de YARATICI SLIDE konusunda liyakat tastiknamesi aldı.

Kapak Düzeni : Erkal Yavi

FİLİM 74 / Türk Sinematek Derneği'nin yayın organı olarak ayda bir yayınlanır / Sahibi Türk Sinematek Derneği adına Onat Kutlar / Yazı İşleri sorumlusu : Ömer Pekmez / Bu sayıyı hazırlayan : Ahmet Kutlar / Dergide yayımlanan yazıların sorumluluğu yazarlarına aittir, dergiyi bağlamaz / Yönetim Yeri : Türk Sinematek Derneği, Sıraselviler Caddesi, No. 65 Beyoğlu, İstanbul / Tel : 49 87 43 / P. K. 307 Beyoğlu

Basıldığı tarih : 8/4/1974

Dizgi - baskı : LATİN MATBAASI - Istanbul, 1974

SAYI : 42 **3 LİRA**

SİNEMATEK'İN NİSAN 1974 PROGRAMI

Sinematek Derneği Nisan ayı prigramının ağırlık merkezi, görüldüğü gibi bir «İtalyan Sineması Toplu Gösterisi» oluşturmaktadır. İtalyan Sinemasının Leto, Comencini, Bolognini ve Petri gibi ünlü ve usta yönetmenlerinin filimleri bu hafta için özellikle seçildi. Bilindiği gibi çağdaş İtalyan Sinemasının bu ünlü ve usta yönetmenleri genellikle toplumsal sorunlara eğilmekteler, yeni gerçekçilik sonrasının bağı oldukları sinemada, en önemli örneklerini vermekteler. Savaş ve savaş sonrası düzensizlikleri, acıları, sorunları ve savaş ekonomisinden çıkış, insanlığın yüz karası olan II. Dünya Savaşı, sadece sinema sanatıyla uğraşanlara değil, sanat dallarının hepsine ve uğraşıcılarına sonsuz, bulunmaz birer kaynak olmuştur. İşte bu büyük savaşın getirdikleri sinema sanatının ustalarına da esin kaynağı oldu, belki de onların doğuş nedenidir bu. «SAYFİYE — LA VILLEGGIATURA», «HERKESE KENDİNİNKİ / A CIASCUNO IL SUO», «BUBE'NİN KIZI — LA RAGAZZA DI BUBE», «YAŞLILIK — SENILATA» bu ünlü yönetmenlerden önemli örnekler. Nisan ayı programında ayrıca, Sinematek Derneği'nin sürdürdüğü bir gösteri dizisinin bir çeşit devamı olan opera filimleri yer alıyor. Daha önce Bale filimleri programlarında yer almıştı Sinematek'in. Bilindiği gibi, «FİGARO'NUN DÜĞÜNÜ — DIE HOCHZEIT DES FIGARO» ve «ÇAR VE DÜLGER — ZAR UND ZIMMERMAN» daha önce Türkiye'de Devlet Operasında sahnelendi, buna karşın çok öze! yanları olan «DER FREISCHUTZ» yurdumuzda sahnelenmedi, böylece sahnede görülemeyen bu opera eserini hiç olmazsa perdede görmek olanağı sağlanmış oluyor. Bu Alman filimleri dizisinde bir de «EİKA KATAPA» yı görmek olanağı bulunacak. Soyut bir örnek «EIKA KATAPA».

Polonya Sinemasının önemli yönetmenlerinden Poreba'nın, Hubal adlı yapıtı, bu sinemanın önemli örneklerinden biridir. Görüldüğü gibi Sinematek Derneği'nin filim gösterileri, yukarıda belirtilen örneklerle sürdürülecek içinde bulunduğumuz ayda.

Sinematek Derneği galerisinde, Teoman Madra'nın «Ayvalık İzlenimleri» adını verdiği sergisi de, Nisan ayının sonlarına kadar sergileniyor, filim gösterilerinin yanı sıra.

FİLİM 74 dergisinin elinize ulaştığı bu günlerde, Sinematek Denreği'nin, Ankara Sinematek derneğiyle birlikte düzenlemiş olduğu «GÜNÜMÜZ TÜRKİYE'SİNDE SİNEMA ALANININ DÜZENLENMESİ» adlı SİMPOZYUM sona ermiş olacak. Ondört ayrı konuda sinema alanının sorunları tartılmış olacak bu simpozyumda. İşte bu nedenle yoğun bir çalışma içine giren Sinematek Derneği FİLİM 74 dergisinin yayınlanmasını da bir süre erteledi.

YAŞLILIK — SENILITE

Yönetmen / Mauro Bolognini - Senaryo / Pinelli-Parise (d'Italio Svevo'-nun romanından) - Görüntü Yönetmeni / Armando Nanuzzi - Müzik / Piero Piccioni - Oynayanlar / Claudia Cardinale, Anthony Franciosa, Betsy Blair, Philippe Lerop, Stefano Balli / İtalyan - Fransız ortak yapımı (1961).

Trieste, 1927. Otuzbeş yaşlarında bir adam olan Emilio Brentani memurluk yapmakta ve kızkardeşi Amelia'yla birlitkte oturmaktadır. Monoton bir yaşantısı vardır, edebiyattan hoşlanır. Bir gün Angiolina adlı bir kızla tanışır. Halktan biridir bu kız ve aralarında ilişki kurulur. Ancak aralarındaki kişilik farkı çabuk ortaya çıkar. Angiolina biraz hoppacadır, Emilio ise ciddidir. Genç kadın bu ilişkiye son vermek için Volpini adlı bir başka adamla ilişki kurar. İki âşık arasındaki ilişkiler gün geçtikçe katı bir havaya bürünür. Emilio'nun bir ressam arkadaşı Stefano Baali genç kadına kendisine hayranlık duymayan bir erkekle sınırlı bir ilişki kurmasını salık verir. Genç kadın bunu uygulamaya çalışır fakat başarısızlığa uğrar.

BUBE'NİN KIZI / LA RAGAZZA Dİ BUBE

Yönetmen / Luigi Comencini - Senaryo / Comencini-Fondato - Görüntü Yönetmeni / Gianni Di Venanzo - Oynayanlar / Claudia Cardinale, Georges Chakiris, Marc Michel, Emilio Esposito, Monique Vita, Mario Lupi, Carla Calo, Pier Luigi Catocci, Bruno Scipioni, Ugo Cnitti. (Carlo Cassola'nın romanından).

Toskana, savaş sonrası, bir kasabada Mara ailesiyle birlikte yaşamaktadır. Bir gün, Mara'nın kız kardeşinin arkadaşı Almanlar tarafından öldürülür. Bu ara Mara, Bube'yle tanışır, onu sever ve ziyaretlerini sabırsızlıkla bekler. Bube yurt dışına kaçmak zorundadır, Mara'ya teklif eder birlikte kaçmayı fakat genç kız kabul etmez. Mara entellektüel bir işçi olan Stefano ile tanışır, onu daha samimi ve ciddi bulur.

Bube, Fransa'da yakalanır. Genç kız onu ziyarete gider hapishaneye. Bube, ona kendisini unutmasını söyler. Genç kadın, Stefano'ya dönüp evlenmeyi kabul eder. Fakat Bube'ye yardım etmek ister. Hapishaneden çıkan deliyanlıya bir çiftlikte iş bulur. Bube daha sonra ondört yıl hapis cezasına mahkum olur. Mara, Bube'den ayrılamıyacağını anlar, Stefano'yu terkeder.

SAYFİYE / LA VILLEGGIATURA

Yönetmen / Marco Leto - Oynayanlar / Adalberto Maria Merli, Adolfo Celi, John Steiner.

Üniversite profesörü Rossini, faşizme karşıdır ve bu nedenle Lipari adasında göz altında bulundurulmaktadır (1929). Babasının öğrencilerinden olan komiser Rizzuto ile karşılaşır. Büyük bir şanstır bu karşılaşma Rossini için. Komiser ona yakınlık gösterir, karısı ve kızını oraya yerleştirir bir ev tutarak. Aynı zamanda bir de piyano sağlar ona. İtalya'da savaşın bitimiyle bir çok şey düzelir. Rossini İtalya'ya döner. Olayların yoğun olduğu bir dönem, Rossini'ye politika ile uğraşmamak şartıyla üniversiteye, görevine dönebileceği bildirilir. Kararsızdır Rossini. Rejimle uzlaşma yoluna giderek görevine yeniden başlamak arzusuyla inatçı muhalefetine devam etmek arasında çırpınır. Bir arkadaşının ölümüyle her şeyi bırakır, kaçar.

HERKESE KENDİNİNKİ / A CIASCUNO IL SUO

Yönetmen / Elio Petri - Leonardo Sciascia'nın romanından.
Elio Petri, 1960 yılından sonra sesini duyurmaya başlamış olan İtalyan yönetmen kuşağındandır. Daha doğrusu orta kuşak yönetmenlerinden en önemlilerinden biridir, tıpkı Francesco Rosi, Giuliano Montaldo gibi. Genellikle bu kuşak ve genç kuşaktan da Marco Bellocchio ve Bernarda Bertollucci'nin filimlerinde toplumsal eleştiri ve siyasal bir içeriğin yansıması ve en belirgin bir özellik olarak görülüyor. Petri'nin en önemli özelliklerinden biri ise anlatımını dışa vurumcu (Exprestyonist) bir üslupla vermesidir. Bunun en açık örneği Türkiye'de sansürce yasaklanan «MER TÜRLÜ KUŞKUNUN ÖTESİNDEKİ BİR VATANDAŞ HAKKINDAKİ SORUŞTURMA» ile vermiştir. Petri kişilerini genellikle sokaktaki adamı temsil edebilecek normal, sağlıklı dengeli kişilerden değil de dengesiz, çizgi dışı giderek patalojik ve sapıklıkları olan kişilerden seçer. Bu özelliğinin filimlerine özgü toplumsal ve siyasal eleştiriyi zayıflattığı kendisine son yıllarda yöneltilmiş ve eleştirilmiştir. 1972 Cannes Filim Şenliğinde birinciliği paylaşan iki İtalyan filiminden biri olan «İşçi Sınıfı Cennete Gider» adlı yapıtı aynı biçimde eleştirilmiştir.

YURTTAŞ / CITIZEN KANE

Yönetmen / Orson Welles - Oynayanlar / Orson Welles, Joseph Cotton, Agnes Moorehead, George Coulouris, Everett Sloane - 119 dakika - Yapım Yılı: 1941.

Her zaman hayret uyandıran bir sanat eseri olan **Citizen Kane**, belirli bir türdeki en ünlü ilk filimdir. İlk gösterildiği tarihten bu yana aradan 30 yıl geçmiş olmasına rağmen bu filmin esrarı hakkında sayısız yazılar yazılmış ve ilmî izahatta bulunulmuştur. Orson Welles ve Kameraman Gregg Toland'ın hayal zenginliğini kabul etmek gerekir. Çünkü

Citizen Kane filmine ölümsüz başarısını kazandıran onların yaratma hevesi ve bu filmde görüntünün mükemmelleştirilmesine verdikleri büyük önemdir. Nüfuzlu bir gazetecinin yükselmesi ve düşüşünü konu alan **Citizen Kane** stil itibarile haber filmi niteliğindeki March of Time serisi ile MGM'in Passing Parade serisine benzemektedir. Bunların her ikisi de, birinci gerçek ikincisi de hayalî biyografî niteliğinde kısa ve popüler filim çalışmalarıdır. Edebî etkisi bakımından Dos Passos'un U.S.A. ine benzemekle beraber **Citizen Kane**, her emelin başarılı bir şekilde gerçekleşmesinin mutluluğun gerçekleştirilmesi ile ilişkili olduğuna inanan belirli bir Amerikan kuşağının insanî duygularına temas etmektedir. Görüntünün gerisinde, hırsın soğuk eli her şeye hakim olmaktadır ve Welles'in, niteliğinden hiç bir şey kaybetmeyen ıstırap duygusu seyircide heyecan filmlerinde görülen şekilde bir geciktirim hissi yaratmakta fakat aynı zamanda seyircinin teessüs ve izah edilemeyen bir nedamet hissi duymasına yol açmaktadır. (Citizen Kane'de ilk defa olarak sesli filmlerde, tanınmamış kabiliyetlerin başarılı oyunları ile, oynayanların beraberce rol yapmasının heyecanı, yıldız-sisteminin değerinin yeniden incelenmesine yol açmıştır.) Baş rolde Welles'in oyunu hayret verici bir başarı sağlamış ve Welles ve filmdeki diğer bir çok kişi Holywood sanatçıları olarak, devamlı şöhrete ulaşmışlar ve sembolik bir kızak Amerikan sinema tarihinde ölümsüzlüğe ulaşmıştır.

ORSON WELLES

6 Mayıs 1915'de Kenosha, Wisconsin'de doğan Orson Welles, tiyatro ro ve sinema dallarında ileri gelen bir otoritedir. Welles, sanat hayatına 1931-32 yıllarında, Dublin'de Gate tiyatrosuna katılarak başlamıştır. Daha sonra, Katherina Cornell ile bir turneye çıkmıştır. 1934'de Woodstock Festivalini yönetmiş, 1935'de **Panic** de baş rolü oynamıştır. 1936'da **Negro Macbeth**'i ve 1937'de **Dr. Faustus** ve **Cradle with Rocku** yönetmiştir. Aynı yıl, Mercury Tiyatrosunu kurmuş ve **Julius Caesar, Shoemaker's Holiday, Heartbreak House** ve **Danton's Death**'in yönetmeliğini yapmıştır.

Orson Welles'in sanat hayatındaki en büyük başarılarından biri, **Citizen Kane (Yurttaş Kane)** adlı filmin senaryosunu yazması, yönetmesi ve bizzat rol almasıdır. 1962 yılında yapılan ve 70 uluslararası filim eleştiricisinin katıldığı ankette, **Yurttaş Kane**, «sinema tarihinin en iyi filmi» seçilmiştir.

Değerli sanatçının rol aldığı en ünlü filimleri arasında, **Mobby Nick** (1956), **The Roots of Heaven** (1958), **Mr. Arkadin** (1955), **The V.I.P.s.** (1963), **Touch of Evil** (1957) ve **The Trial** (1963) bulunmaktadır.

DER FREISCHÜTZ

Yönetmen / Joachim Hess - Müzik / Carl Maria von Weber - Orkestra Şefi / Prof. Leopold Ludwig - Oynayanlar / Tom Krause (Ottokar), Toni Blankenheim (Kuno), Arlene Saunders (Agathe), Edith Mathis (Annchen), Ernst Kozub (Max), Gottlob Frick (Kaspar), Hans Scotin (Eremit), Franz Grundheber (Kilian), Regina Marheineke (Brautjungfer), Bernhard Minetti (Samiel). 120 dakika, Alman yapımı.

Orman meyhanesi önünde küçük bir meydanlık. Kadınlı erkekli köylüler atıcılık yarışmasında birincilik kazanan avcı Kilian'ı selamlamakta. Genç Max ise kazanamadığı için üzgündür. İhtiyar avcı Kuno eski bir hikâyeyi anlatır; Kurt Boğazı denilen yerde büyü yoluyla kurşun dökülürmüş ve bu kurşunlar hedefi bulurmuş. Kuno hikâyeyi bitirince Max'a ertesi gün yapılacak yarışmada kazanamazsa Agatha ile evlenmesine imkân olmayacağını söyler. Bu ara, vaktiyle Agathe'ye evlenme teklif eden ve kabul edilmeyen Kaspar, intikam için planlar hazırlamaktadır. Kaspar, Kara Avcı Hayalet Samiel'in yardımıyla Kurt Boğazı'nda kurşun dökmekte ve kurşunların hepsi hedefi bulmaktadır. Max'da böylece kurşun döktürmeye razı olur. Kaspar'da bunu istemektedir. Bu kurşun sayesinde Agathe'yi, Max'ın eliyle öldürtecektir.

Max, Agayhe'ye, Kurt Boğazı'nda kurşun döktüreceğini söyler fakat Agathe buna razı olmak istemezse de Max kesin kararlıdır ve gidecektir oraya. Kız korku içindedir.

Ve Kaspar Kara Avcıdan sihri yapmasını ister. Kaspar'a «yedi kurşun dökmesini ve yedinci kurşunun kötüyü öldüreceğini» söyler Samiel. Yer gök sallanırken yedinci kurşunu döker Kaspar. Max korku içinde herşeyi izler gizlice.

Yarışma günü Agathe tanrıya yakarır Max'ın başarısı için. Biraz sonra yarışma başlar. Kaspar kurşunları Max'a vermiştir. Max son atışı yapacak, kazanırsa Agathe ile evlenecektir. Max bir güvercin gösterir hedefi budur ve Agathe güvercini urmaması için bağırır. Güvercin uçarak Kaspar'ın bulunduğu ağaca konarken Agathe direnmektedir güvercine ateş etmemesi için. Max ateş eder ve Kaspar vurularak ağaçtan düşer, ölür. Yedinci kurşun hedefi bulmuş kötüyü öldürmüştür. Fakat hile ortaya çıkmıştır. Prens, Max'ı cezalandıracakken münzevi rahip gözükür ve Max için af diler. Delikanlıya bir süre verilecek ve kazanırsa Agathe ile evlenecektir.

FİGARO'NUN DÜĞÜNÜ / DIE HOCHZEIT DES FIGARO

Yönetmen / Joachim Hess - Müzik / Wolfgang Amadeus Mozart - Metin / Lorenzo Da Ponte - Orkestra Şefi / Hans Schmidt-Issertedt - Oy-

nayanlar / Tom Krause (Kont Almavia), Arlene Saunders (Kontes Almaviva), Heinz Blankenburg (Figaro), Edith Mathis (Sussane), Elisabeth Steiner (Cherubino). 169 dakika, Alman yapımı.

Bu operanın önemli kişileri, sözlü hizmetkârlar, Suzanna ve Figaro; Kont Almaviva, kocasının aşkını yeniden kazanmaya çalışan Kontes Almaviva; macerası ve çapkın yaver Cherubino'dur. Figaro, Kont Almaviva'ya bir oyun oynamak ister, çünkü son zamanlarda Kont nişanlısına aşırı ilgi göstermektedir. Kont'u Susanne ile buluşturmak için bir aracı yoluyla haber gönderir Figaro. Aslında buluşacak olan nişanlısı değil, onun giysileri içinde Cherubino'dur. Ne var ki oyun başarısızlıkla sonuçlanır. Öte yandan Kontes, Susanne'nın giysileri içinde Kont'a kendisine olan ihanetini ortaya koymak ister. Geceleyin parkta bu karışıklıklar komedisi en yüksek düzeye ulaşır. Oyunun bitiminde her şey mutlu bir sona varır. Kont karısına döner, Figaro'nun, Susanne ile evlenmemesi için hiç bir engel kalmaz.

ÇAR VE DÜLGER / ZAR UND ZIMMERMAN

Yönetmen / Joachim Hess - Müzik / Albert Lortzing - Orkestra Şefi / Charles Mackerras - Hamburg Filarmoni Orkestrası ve Hamburg Devlet Opera Korosu - Oynayanlar / Raymond Wolansky (Çar Peter), Peter Hange (Peter Iwanow), Hans Sotin (Van Bett), Lucia Popp (Marie), Herbert Flether, Noel Margin, Horst Wilhelm, Ursula Boese, Franz Grundheber, Jürgen Förster. 131 dakika, Alman yapımı. İlk oynayış : Leipzig 22 Aralık 1837.

I. Bölüm

Rus Çarı Büyük Petro, takma bir adla Hollanda'da gemi tezgâhlarında çalışmaktadır. Burada elde edeceği bilgi ve deneylerle Rusya'nın kalkınmasına yardımcı olmayı ummaktadır. Rus ordusundan ayrılmış başka bir Rus ile, Petro Iwanov'la arkadaş olur bu arada. Iwanov tersane şefinin yeğenine âşıktır, Marie. Bir koket olan Marie İwanova yeryüzünün tek yakışıklı erkeği olmadığını nazik bir dille hatırlatır. Kendini pek beğenen tersane şefi, Van Bett, İngiliz ve Fransız konsoloslarının baskısıyla Rus Çarının Petro takma adıyla gizlice gemi tezgâhında çalışıp çalışmadığını öğrenmeye zorlanır. Bütün işçileri toplayan Van Bett çoğunun isminin Petro olduğunu görür. Bütün aklını ve şeytanlığını toplıyarak bu soruna zekice bir çözüm yolu arar. Sonunda şu çözümü bulur: «Bütün yabancı uyruklu Petro'lar bir adım öne çıksın!» Çar Büyük Petro'yla, Petro Iwanov bir adım ilerlerler. Şimdi ikinci bir sorun çıkmıştır ortaya. Bu iki Rus'tan hangisi Çar'dır? Bu sorunu çözümlemek için Van Bett'e biraz daha zaman gerekmektedir. İki Petro'nun dışında herkesi

işbaşına yollar. Sonunda Peter Iwanov'un aradığı adam olduğuna karar verir ve ona, eğer gerçek kimliğini yabancı elçilere itiraf edecek olursa dilediği herşeye, yeğeni Marie'ye bile sahip olabileceğini bildirir. Bu arada Fransız elçisi Rus Çarı'nı tanımıştır. Oysa Van Bett, Petro Iwanov'u Çar sanarak ona alabildiğine yaltaklanmaktadır.

II. Bölüm

Hollanda'ya özgü bir şenlik tüm neşesiyle süregelmektedir. Operadan ve şehrin kaymak tabakasından seçkin bir grup, halk oyunlarını, şarkılarını söyleyip dinler. Bu arada coşan Fransız elçisi de Flemenk güzellerini öven bir şarkı söyler. Petro Iwanov bu şarkının Marie için söylendiğini sanarak kıskançlığa düşer. Seçkin kişiler iki gruba ayrılır. Bir yanda Çar Petro Mihaelov, Fransız elçisi ve Rus elçisi, öbür yanda da Petro Iwanov, Van Bett ve şehrin dükü. Van Bett, bir hayli içmiş, artık meseleleri kendi yoluyla çözümlemenin zamanı geldiğine karar vermiştir. Pek diplomasi kurallarına uymayan bir ifadeyle iki Petro'dan kimliklerini açıklamalarını ister. Verilen cevaplardan şaşkına dönen Van Bett, her iki Petro'yu da tutuklayacağını bildirir. Hazır bulunan herkesin karşı koymasına karşın Van Bett kararında direnmektedir. Ancak Çar Büyük Petro kılıcını çekerek canlı teslim olmayacağını bildirince duraklar.

III. Bölüm

Van Bett, Rus Çarını ülkesine müzikle uğurlamaya karar vermiştir. Koroyu kendi yönetmekte ve soloları da bizzat kendisi söylemektedir. Koroya son talimatları vermekte ve böylesine soylu bir konuğu uğurlamak için üstün çaba harcamalarını dilemektedir. Bu arada eve dönmek için kendine bir gemi bulan Çar, Petro Iwanov'a yokluğunda gereken ilgiyi göstermelerini dilemiştir. Van Bett milli marşı başlatır, fakat ne var ki gene aynı yanlışlığı yapmış, Petro Iwanov'a yöneltmiştir uğurlama törenini, onu hâlâ Çar sanarak. Açık denizden gelen bir top sesi kendisine bu yanlışlığı yeniden hatırlatır. Çar Petro rıhtımdan ayrılmaktadır.

EIKA KATAPA

Yönetmen / Werner Schroeter - Senarya ve müzik / Werner Schroeter - Oynayanlar / Gisela Trowe, Carla Aulaulu, Rosy Rosy. Yapım yılı : 1970, Alman yapımı. 144 dakika.

Werner Schoeter'in Eika Katapa adlı filminde, esrarlı biçimde kurgulanmış yedi motifle, ticari sinemalarda gösterilen filimlerin çoğundan davranış ve anlam açısından toplumsal töre ve geleneklerin ne denli yanlış ve kuşku verici biçimde yansıtıldığı anlatılmaktadır. Yönetmen

Schroeter, görüntü ve sesin farklılığına (benzemezliğine) değinmekte. Bilinçli olarak bu iki ögeyi (görüntü ve ses!) birbirleriyle bağdaş biçimde kurguluyor. Bazan bu kurgu öyle bir biçim alıyor ki, insan Schroeter'in görüntü ve ses kurgusu arasında hiç bir ilişki olmadığı kanısına varıyor. Filim süresince bağlantıları yapmak seyirciye düşüyor. Seyirci Schroter'in sert akılcılığını görecek, onun filimin değişken yapısına koyduğu entellektüel çabasını algılayacaktır. Soyutlama çabalarıyla çekilmiş olan EIKA KATAPA gene de açık anlamlı ve çok da erotik bir filim. İnsanın her hangi bir zaman görmüş olduğu, birçok eski filimin özlemini gideriyor, seyircinin dikkatini yeni bir gözleme eriştiriyor. Çünkü bu filimde önceden saptanmamış biçimlere başkaldırıyor ve filim eriştiği aşama ile bir görüntü ve düşünce şöleni sunuyor seyirciye. (Frankfurter Rundschau gazetesi).

BİR ERKEK ARANIYOR - BİR KADIN ARANIYOR - HE IS WANTED - SHE İS WANTED

Yönetmen / Stanislaw Bareja - Müzik / Jerzy Matuszkiewicz - Oynayanlar / Wojciech Pokora, Jolanta Bodhal, Mieczyslow Czechowicz, Maria Chwalibog, Jerzy Dobrowolski, Wieslaw Golas, Adam Mularczyk, Woyciech Sienion, Barbara Rylska, Jolanta Wollejka. 1972 Polonya yapımı.

Stanislav Maria R. genç bir sanat tarihçisidir. Sorumlu olduğu müze deposundan bir tablo kaybolduğu için büyük sıkıntı içersindedir. Olay karşısında müze müdürü, katı bir tavır takınır ve bu konudaki kesin görüşlerini söyler, hatta Stanislav'ı tehdit eder. Çok kötü durumda olan sanat tarihçisi bu dayanılmaz sıkıntıdan kurtuluş yolunu bulamaz. Tek çare, kılık değiştirmek, kişiliğini gizlemek bu yolla da esrarengiz bir şekilde ortadan kaybolan tablo konusunu bizzat araştırmaktır.

Billy Wilder'in bir zamanlar oynamış olan «Bazıları Sıcak Sever» isimli filminde olduğu gibi kadın kılığına girmeye karar verir. Bu kılık değiştirme oldukça eğlenceli karışıklıklara yol açar. Stanislav hizmetçilik konusunda hiç bir şey bilmemektedir, buna rağmen bir profesörün yanında iş bulur. Bir bakar ki alışveriş, çocuk bakımı, temizlik, köpek gezdirme gibi konularda maharet sahibi oluvermiş hatta profesörün bilimsel araştırmalarına yardım etmekte. Bu arada genç kadınların birtakım sırlarını dinlemekte, onlara akıl vermekte hatta bazı erkeklerin de ilânı aşklarıyla karşılaşmaktadır.

Stanislav Maria R. sonunda büyük bir şöhret elde eder. Artık bu konuda her şeyi öğrenmiştir ve hiçbir ailede bu kadar iyi ün yapmış bir hizmetçinin geçmişini araştırmak gereğini duymaz. O'nun kendi evlerinde çalışması için adeta birbirleriyle yarış etmektedirler.

Sonunda büyük bir şans eseri kayıp tablonun sırrı çözülür ve tablo müzeye geri verilir. Fakat bu kez yeni sıkıntılar baş göstermiştir. Stanislav'ın karısı kocasının mesleğini değiştirmesini istememektedir. Bu kadar maharetli bir hizmetçinin kazandığı para elbetteki müzede çalışan bir sanat tarihçisinin kazandığı paradan daha çoktur. Ve karısı mutlak bir kat satınalmak niyetindedir.

TANIDIĞIM ANAM

Yönetmen / Şarlanciyev. 1973 Bulgar yapımı.

Genç kadın Bulgarca öğretmenidir. Birtakım üzüntüleri vardır, bu nedenle içine kapanık bir kişiliğin sahibidir. Yeni bir okulda görev verilir. Bu okul bir çeşit gece okuludur ama öğrencileri normal eğitim döneminde bu olanakları bulamamış işçilerden oluşur. Her biri ayrı çalışma şartlarından gelen bu yaşı geçkince öğrencilerin, bazısı evli, bazısı çocuk sahibi ve ilk okula giden çocuğu ile aynı anda karne almak durumundadır. İş ve aile çevrelerinden bir çok problemlerini beraberlerinde taşırlar bu insanlar. Bazısının kullandığı kamyon bozulur, bazısının üzerine çalıştığı kömür ocağının galerileri çöker. İşte, genç ve deneyimden geçmemiş öğretmen bir zaman sonra öğrencilerinin özel yaşamlarına eğilmek gereğini duyar, onları çalıştıkları yerde görmeye gider ve tek tek yaşam ve çalışma koşullarını görür, öğrenir. Son derece iyi ilişkiler kurar bu yaşlı öğrencileriyle. Bir gün yeni evlenen bir öğrencisinin ölümüyle son bulur hikâye. Genç kadın sınıfa girer ve ölen öğrencisinin yerine oturur, gelişinden bu yana bu okulla herşey gözlerinin önünde sergilenmektedir.

İddiasız, sağlam, dengeli, ayakları yere basan bir filim «Tanıdığım Adam». İnsan sevgisi ve yardımlaşmanın işçiler arasındaki yaygınlığı anlamak olanaklı bu filimle. Diğer Bulgar filimlerindeki şiirselliğe ulaşamamış, ama eğitsel yanı ağır basıyor. Büyük kahramanları yok, günlük bir yaşam ve bunun kesitleri. İnsanları belki de tanıdığımız insanlar, belki de tanımıyoruz ama çevremizde görebileceğimiz sade, dürüst insanlar.

SİNEMATEK NİSAN 1974 PROGRAMI

6 Cumartesi	Bütün seanslar	Bir Erkek İsteniyor - Bir Kadın İsteniyor / He is Wanted - She is Wanted / Stanislaw Bareja
7 Pazar	Gösteri yoktur	
8 Pazartesi	Bütün seanslar	Citizen Kane / Yurttaş Kane / Orson Welles
9 Salı	14.00 - 16.30 19.00	Tanıdığım Adam / Şarlanciyev Citizen Kane / Yurttaş Kane / Orson Welles
10 Çarşamba	Bütün seanslar	Sayfiye / La Villeggiatura / Marco Leto
11 Perşembe	Bütün seanslar	Sayfiye / La Villeggiatura / Marco Leto
12 Cuma	Bütün seanslar	Herkese Kendininki / A Ciascuno Il Suo / Elio Petri
13 Cumartesi	Bütün seanslar	Herkese Kendininki / A Ciascuno Il Suo / Elio Petri
14 Pazar	14.00	Çocuk Filmi
15 Pazartesi	18.30	Teoman Madra Diarama Gösterisi (Müzik eşliğinde Diapozitifler)

16 Salı	Bütün seanslar	Bube'nin Kızı / La Ragazza di Bube Luigi Comencını
17 Çarşamba	Bütün seanslar	Bube'nin Kızı / La Ragazza di Bube Luigi Comencını
18 Perşembe	Bütün seanslar	Senilita / Yaşlılık / Mauro Bolognini
19 Cuma	Bütün seanslar	Senilita / Yaşlılık / Mauro Bolognini
20 Cumartesi	14.00 16.30 19.00	Der Freischutz / Joachim Hess Figaro'nun Düğünü / Die Hochzeit des Figaro / Joachim Hess Der Freischutz / Joachim Hess
21 Pazar	14.00	Çocuk Filmi
23 Salı	Bütün seanslar	Çocuk Filmleri
24 Çarşamba	14.00 16.30 19.00	Çar ve Dülger / Zar Und Zımmerman / Joachim Hess Figaro'nun Düğünü / Die Hochzeit des Figaro / Jaochim Mess Çar ve Dülger / Zar Und Zımmerman / Joachim Hess
25 Perşembe	Bütün seanslar	Eıka Katappa / Werner Schroeter
26 Cuma	Bütün seanslar	Hubal / Bohdan Poreba
27 Cumartesi	Bütün seanslar	Hubal / Bohdan Poreba
28 Pazar	14.00	Çocuk filmi
30 Salı	Bütün seanslar	Tanıdığım Adam / Şarlanciyev

4 - 20 Nisan Teoman Madra Fotoğraf Sergisi - Ayvalık İzlenimleri

Bütün seanslar : 14.00 - 16.30 - 19.00

SİNEMATEK DERNEĞİ YAYIN ORGANI / NİSAN 1974 / SAYI 42 / 3 LİRA

filim

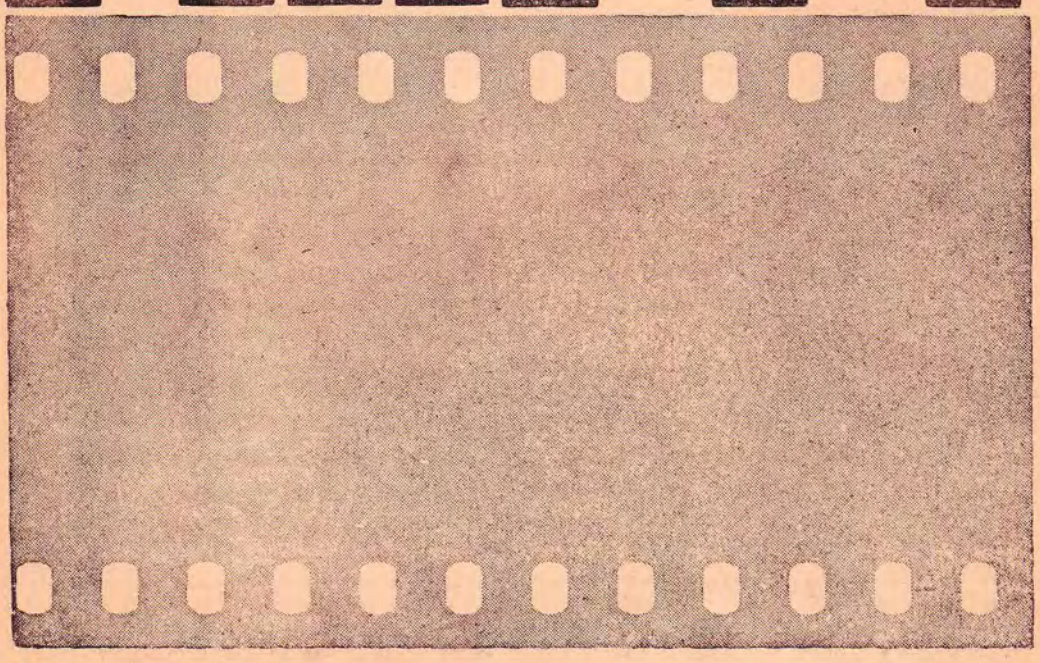

74

WELLES - LETO - PETRI - COMENCINI - BOLOGNINI - BAREJA